

Narzędzia informatyczne w językoznawstwie

Perl - Wprowadzenie do XML

Marcin Junczys-Dowmunt
junczys@amu.edu.pl

Zakład Logiki Stosowanej
<http://www.logic.amu.edu.pl>

16. kwietnia 2008

- ▶ Definicja XML
- ▶ Zalety i wady XML
- ▶ Składnia XML
- ▶ Krótka powtórka z XHTML
- ▶ Walidacja XML, czyli DTD
- ▶ Przegląd XML-Schema, XPath, XSL
- ▶ Ogólne standardy XML
- ▶ Standardy XML w językoznawstwie - Osobny wykład

XML - Definicja

- ▶ XML (Extensible Markup Language - Rozszerzalny język znaczników) jest uniwersalnym językiem formalnym przeznaczonym do tworzenia dedykowanych języków znaczników.
- ▶ Pozwala użytkownikom na tworzenie własnych elementów.
- ▶ Umożliwia współdzielenie danych ustrukturyzowanych przez różne systemy informatyczne
- ▶ Wykorzystywany do zapisu dokumentów i do serializacji danych (zapis złożonych struktur danych w postaci linearnej)
- ▶ Czytelny podzbiór języka SGML (Standard Generalized Markup Language)
- ▶ Tworzony przez World Wide Web Consortium

Zalety XML

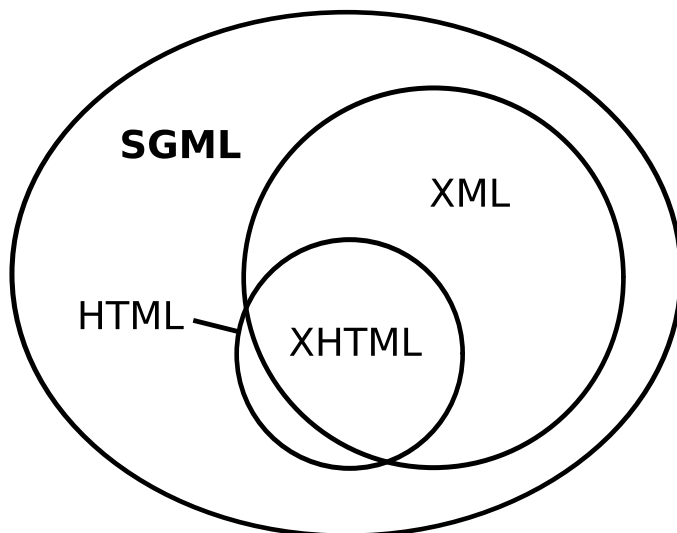
- ▶ Format plików XML to zwykły tekst
- ▶ Korzysta standardowo z Unicode, najczęściej z kodowania UTF-8
- ▶ Prosta reprezentacja podstawowych struktur danych: rekordów, list i drzew
- ▶ Nazwy elementów opisują dane w sposób samowyjaśniający
- ▶ Rygorystyczna składnia ułatwia przetwarzanie
- ▶ Oparty na międzynarodowych standardach
- ▶ Pozwala na walidację składniową języków dedykowanych
- ▶ Struktura hierarchiczna jest wystarczająca dla wielu zagadnień
- ▶ Niezależny od platformy

- ▶ Składnia XML jest nadmierna dla prostych danych (np. dane tablice)
- ▶ Nadmiarowość ma niekorzystny wpływ na wydajność programów poprzez większe wymagania pamięciowe i obliczeniowe
- ▶ Model hierarchiczny jest ograniczony w porównaniu z modelami grafowymi
- ▶ Modelowanie związków typu "zachodzenie na siebie" węzłów jest trudne
- ▶ Rozróżnienie pomiędzy treścią a atrybutami wydaje się nienaturalne i utrudnia tworzenie struktur danych w XML

- ▶ XHTML to eXtensible HyperText Markup Language
- ▶ Jest rozwinięciem standardu HTML 4.01
- ▶ Można powiedzieć, że jest przecięciem HTML 4.01 i XML (oba języki są podzbiorem SGML)
- ▶ XHTML jest lepszy pod względem automatycznego przetwarzania¹ (bardziej rygorystyczna składnia)
- ▶ Pozwala na korzystanie z różnych rozszerzeń XML, np. MathML, SVG itp.²

¹Każdy standardowy parser XML poradzi sobie z XHTML ale niekoniecznie z HTML

²To akurat zależy niestety w znacznym stopniu od przeglądarki

- ▶ Każdemu znacznikowi otwierającemu odpowiada znacznik zamykający (np. ` ... `)
- ▶ Puste elementy są także zamykane (np. zamiast `
` stosujemy `
`)
- ▶ Poprawne zagnieżdżanie (np. zamiast `<p>tekst wyróżniony</p>` - `<p>tekst wyróżniony</p>`)
- ▶ Nazwy elementów i atrybutów pisane małymi literami
- ▶ Wartości atrybutów w cudzysłowie (np. `<td rowspan="3">`)
- ▶ Niedozwolona minimalizacja elementów (np. zamiast `<textarea readonly>` - `<textarea readonly="readonly">`)

- ▶ Główny element `html` musi zawierać atrybut `xmlns` (np. `<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" xml:lang="pl">`)
- ▶ Dokument rozpoczyna się od (opcjonalnej) deklaracji XML, np. `<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>`
- ▶ Należy zastosować odpowiednią definicję typu dokumentu (np. dla XHTML 1.0 `<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Strict//EN" "http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-strict.dtd">`)

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Strict//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-strict.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" xml:lang="pl">
  <head>
    <title>Przykład dokumentu zgodnego z XHTML 1.0 Strict</title>
    <link rel="stylesheet" type="text/css" href="style.css" />
  </head>
  <body>
    <p>To jest przykład.</p>
  </body>
</html>
```

Poprawność dokumentów XML

Każdy dokument XML musi spełniać dwa rodzaje poprawności:

- ▶ **Poprawność składniową** (*well-formedness*) - zgodność z podstawowymi regułami składni XML
- ▶ **Poprawność strukturalną/semantyczną** (*validity*) - zgodność z daną definicją typu dokumentu (DTD)

Poprawność składniowa jest sprawdzana przez dowolny parser XML, w tym np. przeglądarka Firefox. Jeśli występuje błąd, to parser ma obowiązek nie wyświetlić dokumentu.

Poprawność strukturalna jest sprawdzana przez tzw. *validator*. Walidator porównuje dokument z podaną definicją typu dokumentu.

Poprawność składniowa XML

Kryteria (te same jak dla XHTML, tylko ogólniejsze):

- ▶ Istnieje dokładnie jeden element główny (np. `<html> ...</html>`)
- ▶ Główny element może być poprzedzony opcjonalną deklaracją XML `<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>`
- ▶ Tekst objęty elementem głównym może zawierać dowolną ilość podelementów
- ▶ Nazwy podelementów są dowolne (Uwaga: `<name> != <NAME>`)
- ▶ Każdy element musi zostać zamknięty (za pomocą znacznika zamykającego lub jako element samozamykający)
- ▶ Elementy muszą być poprawnie zagnieżdżone
- ▶ Wartości atrybutów muszą być objęte cudzysłowem

Przykład dokumentu XML (leksykon.xml)

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<leksykon>
  <wpis nr="1">
    <lemat>analiza</lemat>
    <informacje>
      <część_mowy>rzeczownik</część_mowy>
      <rodzaj>żeński</rodzaj>
      <semantyka>process</semantyka>
    </informacje>
    <formy>
      <forma p="mian" l="1">analiza</forma>
      <forma p="dop" l="1">analizy</forma>
      <forma p="cel" l="1">analizie</forma>
      ...
    </formy>
  </wpis>
  ...
</leksykon>
```

Języki dedykowane z rodziny XML

- ▶ Języki określone z pomocą języka XML
- ▶ Spełniają wszystkie założenia dotyczące składni XML
- ▶ Najczęściej nazwy elementów i ich własności są ograniczane
- ▶ Tzn. mamy ograniczenia **semantyczne** w porównaniu z pełnym XML
- ▶ Przykłady: XHTML, MathML, Open Document, SVG ...
- ▶ Np. element <tr>...</tr> nie ma **znaczenia** poza <table>...</table> w XHTML, składniowo nie byłoby to błędem.

Poprawność semantyczna - Walidacja

- ▶ XML nie określa dokładnych reguł składniowych dedykowanych języków z rodziny XML
- ▶ Wykorzystuje się w tym celu dokumenty DTD (document type definition), XML Schema lub inne języki schematów XML
- ▶ Można za ich pomocą określać np. dozwolone nazwy elementów, dozwolone sposoby zawierania się elementów, dozwolone atrybuty oraz typy danych
- ▶ Dokument zgodny z określonymi regułami w DTD/schemacie jest poprawny strukturalnie/semantycznie (*valid*)
- ▶ Dzięki DTD/schematom można sprawdzać automatycznie, czy dany dokument XML jest zgodny z założeniami języka dedykowanego (parser walidujący)

Poprawność strukturalna - sposoby opisu

- ▶ DTD - najstarszy i na razie najczęściej stosowany język schematów. W miarę prosty i tym samym ograniczony. Nie jest językiem XML, tylko innym podzbiorem SGML.
- ▶ XML Schema - wypiera DTD. Język schematu XML, który sam jest opisany za pomocą XML. Duże możliwości, ale niestety trudny.
- ▶ Relax NG - Opisany w XML, prostszy od XML Schema, rzadziej używany
- ▶ ISO DSDL - Zbiór mniejszych języków schematów XML

Przykład dokumentu DTD (leksykon.dtd)

```
<!ELEMENT leksykon (wpis*)>
<!ELEMENT wpis (lemat, informacje, formy)>
<!ATTLIST wpis nr ID #REQUIRED>
<!ELEMENT lemat (#PCDATA)>
<!ELEMENT informacje (część_mowy, rodzaj?, semantyka?)>
<!ELEMENT część_mowy (#PCDATA)>
<!ELEMENT rodzaj (#PCDATA)>
<!ELEMENT semantyka (#PCDATA)>
<!ELEMENT formy (forma+)>
<!ELEMENT forma (#PCDATA)>
<!ATTLIST forma p CDATA #IMPLIED l CDATA #IMPLIED>
```

Przykład dokumentu XML (leksykon.xml) z DTD

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<!DOCTYPE leksykon SYSTEM "leksykon.dtd">
<leksykon>
  <wpis nr="1">
    <lemat>analiza</lemat>
    <informacje>
      <część_mowy>rzeczownik</część_mowy>
      <rodzaj>żeński</rodzaj>
      <semantyka>process</semantyka>
    </informacje>
    <formy>
      <forma p="mian" l="1">analiza</forma>
      <forma p="dop" l="1">analizy</forma>
      <forma p="cel" l="1">analizie</forma>
      ...
    </formy>
  </wpis>
  ...
</leksykon>
```

Przykłady formatów XML - MathML

```
<math>
  <mrow>
    <msup>
      <mfenced>
        <mrow>
          <mi>x</mi>
          <mo>+</mo>
          <mi>y</mi>
        </mrow>
      </mfenced>
      <mn>4</mn>
    </msup>
  </mrow>
</math>
```

oraz w zapisie czytelny ale nie do przetworzenia: $(x + y)^4$

Przykłady formatów XML - SVG

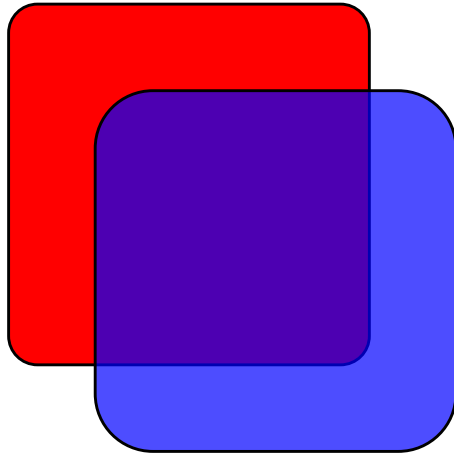
```
<?xml version="1.0"?>
<!DOCTYPE svg PUBLIC "-//W3C//DTD SVG 1.1//EN"
  "http://www.w3.org/Graphics/SVG/1.1/DTD/svg11.dtd">

<svg xmlns="http://www.w3.org/2000/svg" version="1.1"
  width="467" height="462">

  <!-- This is for the red square -->
  <rect x="80" y="60" width="250" height="250" rx="20" fill="red"
    stroke="black" stroke-width="2px" />

  <!-- This is for the blue square -->
  <rect x="140" y="120" width="250" height="250" rx="40" fill="blue"
    fill-opacity="0.7" stroke="black" stroke-width="2px" />

</svg>
```


- ▶ XPath - Podjęzyk umożliwiający dostęp do elementów dokumentu XML, porównywalny ze strukturą katalogów na dysku
- ▶ XSL (EXtensible Stylesheet Language) - funkcyjny język programowania opisujący sposób prezentacji i przekształceń dokumentów zapisanych w XML
- ▶ XQuery - Język zapytań do baz danych zapisanych w XML
- ▶ ...